List 14. **NOVICE** Tečaj LVIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol teta 3 krone 50 vin·, za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 6. aprila 1900.

Politični oddelek.

Značaj Dunaja.

Kar se doslej nikomur v tej državni polovici ni posrečilo, to je dosegel sedanji dunajski župan dr. Lueger. Za časa njegovega vladanja in z njegovim privoljenjem se je Dunaj odrekel pravici, biti pravo središče naše državne polovice. V zadnji seji dunajskega občinskega sveta, prvi, ki se je vršila po sankcijoniranju novega volilnega reda in novega statuta, je dr. Lueger jasno in razumljivo naznanil, da nekako kapitulira Dunaj prostovoljno kot prestolno in glavno mesto cele države.

Župan dr. Lueger se je v tem govoru, v katerem je pojasnil razmerje mej njegovo stranko in novim statutom, izrazil nekam reservirano, češ, novi volilni red je polovičarsko delo, a vzlic temu je v tem statutu nekaj našel, kar ga navdaja z veliko radostjo. Lueger je to sam označil, rekši, da ga najbolj veseli to, da se je posrečilo, zajamčiti Dunaju izključno nemški značaj.

In to se je vsaj na videz res posrečilo, zakaj deželni zbor je mej drugimi določbami novega statuta odobril tudi določbo, da je vsacega novega dunajskega meščana dolžnost, storiti pred županom slovesno obljubo, da bo vedno varoval in branil nemški značaj dunajskega mesta.

Ta določba se zdi dr. Luegerju najvažnejša in najlepša, to je župan dunajske najpresrčnejše pozdravil in s tem sebe in dunajske krščanske socijalce postavil na stališče, ki je gotovo najmanj primerno za prestolno in glavno mesto cele naše državne polovice.

Pomisliti treba samo, da je Dunaj prestolno in glavno mesto države, v kateri imajo nenemški narodi dvetretjinsko večino in pomisliti je dalje, da je skoro tretjina dunajskega prebivalstva slovanske narodnosti. Dunaj se ima za svoj razvoj zahvaliti gmotnim sredstvom, katera se tamkaj strakajo iz vseh kronovin in v tem trenotku, kakor bi prenehal ta dotok, bi se tudi njegova velikost, njegovo blagostanje in njegov ponos razpršil v nič.

Že ta okolnost sama kaže, da ima dunajsko nemško prebivalstvo najmanj povoda, vlivati olja v plamen narodnostnih bojev ter vse svoje nenemške prebivalce biti v obraz, zlasti ker so ti ravnopravni državljani. Kar določa novi statut je za slovanske prebivalce Dunaja za žaljivo in v skrajni meri ponižujoče.

Smešno pa je in druzega nič, ako si domišlja širokoustni krščanskosocijalni župan dunajski, da se je šele z navedeno določbo „posrečilo zajamčiti Dunaju njegov nemški značaj“. Če Dunaj doslej ni imel tega značaja, mu ga tudi imenovana določba novega statuta ne da, a potem svedoči Luegerjeva izjava samo to, da je ta mož s svojo stranko vred padel na prav nizko stališče. Če Dunaj nima drugih, realnejših jamstev za ohranitev svojega nemškega značaja, potem stoji to dunajsko nemštvo na jako slabih nogah.

„Meščanstvo“ samo na sebi je ostanek izza srednjeveških časov in nima moči, da bi moglo zadušiti moderno načelo: jednake dolžnosti — jednake pravice. Z domovinskim zakonom je storjen konec ostankom nekdanjih „meščanskih“ privilegijev, a če je dotok osvežujočih žiljev za vsako mesto velike važnosti, je to za Dunaj še v posebni meri, zakaj čim bi prenehal ta dotok, pride Dunaj na beraško palico. Dokler je Dunaj mesto, kjer se stakajo interesi 25 milijonov prebivalcev, dotlej je ni moči, ki bi zadržati mogla slovanski dotok in s tem premembo značaja dunajskega mesta in za to je dr. Luegerjeva deklamacija samo hudobno žaljenje slovanskih narodnosti.

Centralno mesto naše državne polovice, ki živi in se masti ob milijonih, kateri se po večini izsesavajo slovanskih narodnostim je v tisto določbo novega statuta in z ogovorom dr. Luegerja razvilo prapor narodnostnega obskurantizma, a tako mesto ni vredno da bi bilo središče države. Naša moč sicer ni tolika, da bi mogli Dunaj deposedirati, ali drzno žaljenje, ki se je storilo vsem nenemškim narodom nam nalaga dvojno dolžnost:

na jedni strani, da pospešujemo z vsemi silami organizacijo dunajskih Slovanov, na drugi strani pa, da pretrgamo kolikor možno zlasti vse gospodarske zveze z dunajskim nemštvom.

Deželni zbor kranjski.

II. seja 30. marca.

Deželni glavar je naznanil, da se je kardinal Rampolla zahvalil za čestitko povodom papeževe 90letnice.

Poslanec Žitnik je predlagal, naj se zahteva prememba dogovora mej Cislitvansko in Ogersko glede živinskega prometa.

Po poročilu poslanca dr. Majarona so bili odobreni proračuni dež. posojilnega zaklada, ki izkazuje, da je imela dežela koncem l. 1898. še 3,494.700 gld. dolga, in računski sklepi ustanovnih zakladov kakor proračuni teh zakladov. Dežela oskrbuje sedaj 22 ustanov.

Po poročilu poslanca grofa Barbota je bil odobren računski zaključek dež. prisilne delavnice, po poročilu poslanca Luckmanna pa so bili odobreni računski sklepi bolnišničnega, blazničnega, porodnišničnega in najdenišničnega zaklada.

Poslanec Langer je poročal o pospeševanju vinarstva na Kranjskem l. 1899. Deželni odbor je pridobil pet kmetijskih podružnic, da napravijo trtnice. Tem je dež. odbor poslal več tisoč podlag ter 123.400 korenjakov in ključev. Troški so znašali 4825 gld. in sicer so dobile podružnice: v Novem Mestu 1000 gld., v Metliki 1050 gld., v Mokronogu 1250 gld., v Košani 925 gld., v Št. Vidu nad Vipavo 600 gld. Vseh podružničnih nasadov je sedaj na Kranjskem 22. Izgojevanje cepljenk v Ljubljani se je opustilo. V minolem letu se je na novo konstantirala trtna uš v 12 občinah in sicer: v krškem okraju v občini Trebelno, v novomeškem okraju v občinah Dvor, Zagradec, Žužemperk, Trebnje, Velika Loka, Mirna, Poljane in Črmošnjice; v črnomaljskem okraju v občinah Čeplje in Dolenja Podgora. Potemtakem so okuženi vsi ti kraji, izvzemši občino Ambrus v novomeškem in občini Gradec in Planina v črnomaljskem okraju. Dalje se smatra za še neukuženi ves litijski, zatiški in ilirško-bistriški okraj. A tudi litijski in zatiški sta sedaj morda že okužena in se bosta letos natančno pregledala. Popolnoma nesumljiva je še jedino Vremska dolina. Sedaj je torej okuženih ali sumljivih 10604 *ha* ker je vseh vinogradov na Kranjskem 11631 *ha*, je torej okuženih ali sumljivih 91 %. Po poročevalčevem predlogu se je dovolilo 100.000 kron za brezobrestna posojila vinogradnikom in 10.000 kron za tiste podružnice, ki vzgajajo cepljenke povrh pa se je naročilo dež. odboru, da postavi v proračunu za prihodnje leto za brezobrestna posojila 30000 K.

O teh predlogih se je razvila daljša debata, v katero so posegli poslanci Schweiger, Božič in Langer ter dež. predsednik baron Hein.

Koncem seje je naznanil dež. glavar, da sta se odpovedala poslanec Grasseli načelništvu odseka za letno poročilo in poslanec dr. Schaffer namestništvu načelnika finančnega odseka. Na njiju mesti sta bila izvoljena poslanca Ažman in dr. Papež.

IV. seja dne 3. aprila

Poslanec Žitnik in tovariši so podali samostojni predlog glede odprave vinske klavzule.

Po poročilu posl. Hribarja so bili odobreni računski sklepi garancijskega zaklada dolenjskih železnic za l. 1898., ki kažejo, da je dežela tisto leto morala doplačati 46.115 gld. in proračun, ki kaže prihodka 68.818 K in nikakih izdatkov. Istotako je bil odobren računski sklep pokojniškega zaklada dež. uslužbencev.

Zdravniku dr. Divjaku na Studencu se je dovolilo odškodnine za stanovanje 250 gld. (Poročevalec dr. Majaron), odobril se je statut o deželnih biralskih ustanovah in odobrila se je izločitev vasi Bukovje, Predjama in Gorenje iz Hrenoviške občine ter ustanovitev nove občine Bukovje.

Razne prošnje so se odkazale deželnemu odboru, da izvede potrebne poizvedbe.

Poslanec Višnikar je poročal o računskem sklepu kranjskega učiteljskega pokojninskega zaklada. Prihodek je znašal 33.591 gld., izdatki 32.827 gld. Imovina koncem l. 1898 je znašala 32.814 gld.

Isti poročevalec je poročal o računskem sklepu normalnošolskega zaklada za l. 1898. Dohodkov je bilo 412.821 gld., stroškov isto toliko.

O računskem sklepu deželnokulturnega zaklada in o proračunu je poročal vitez Langer. Oba sta bila odobrena.

Za šolske zgradbe se je po poročilu posl. Višnikarja dovolilo občinam: Zagorje ob Pivki 500 K, Erzelj 300 K, Postojna 2000 K, Košana 1000 K, Kočevje 600 K, Dolenja vas pri Ribnici 900 K, Kočevska reka 400 K, Fara 700 K, Sv. Križ pri Kostanjevici 1000 K, Št. Jernej 1000 K, Vrhpolje 800 K, Telčje 600 K, Veliki Podlog 400 K, Cerklje 800 K, Ježica 600 K in Orehek pri Novem mestu 400 K.

Po poročilu posl. Luckmanna so bili odobreni računski sklepi bolnišničnega, blazničnega, porodišničnega in najdenišničnega zaklada in se je dovolilo 6000 K za popravo kočevske bolnice.

O uravnavi Pivke je poročal poslanec Božič. Sklenilo se je naročiti deželnemu, da nadaljuje poizvedbe.

Za cestne namene se je po poročilu poslanca Jelovška dovolilo pobirati 20 % doklade.

Koncem seje so dr. Majaron in tovariši interpelirali radi ravnopravnosti pri graškem nadsodišču in pri najvišjem sodišču.

Politični pregled.

Vlada in Nemci. — Ministrski predsednik Körber je te dni pojasnil nekemu dopisniku monakovskega lista „Allg. Zeitung“ svoje stališče proti Nemcem. Pritoževal se je, da mu

zlasti nemški nacijonalci še vedno ne zaupajo, dasi ni še prav ničesar storil, kar bi bilo proti njim naperjeno. Izrekel je zajedno, da dokler ostane na krmilu, ne stori ničesar, v kar bi Nemci ne privolili!

Vlada v stiski. — Ministrski predsednik je z zaključenjem poslanske zbornice tako hitel, da je popolnoma pozabil na najvažnejšo stvar. Treba je namreč bilo izvoliti novo kvotno deputacijo, a na to je modra vlada povse pozabila. Nastala je velika stiska. Ogerski ministrski predsednik Szell je Körberju priskočil na pomoč in izjavil, da se bo do pogajanja lahko vršila s staro deputacijo, ker je ista polnoštevilna. A kaj se zgodi? Tisti dan, ko je Szell storil rečeno izjavo, umrl je nenadoma član avstrijske kvotne deputacije Dumba. Zdaj je vlada prišla še v večjo stisko in že se govori, da skliče kmalu po Veliki noči državni zbor za nekaj dnij samo, da voli novo kvotno deputacijo.

Dunajska kriza. — Vsled sankcijoniranja novega dunajskega občinskega statuta in volilnega reda so se liberalni občinski svetniki odpovedali mandatom. Zdaj nimajo krščanski socijalisti več dvetretjinske večine in ne morejo več sklepati o najvažnejših rečeh, da, celo podžupana ne morejo voliti. Vsled tega se pričakuje, da razpusti vlada občinski svet, dasi se krščanski socijalisti temu strastno upirajo.

Iz deželnih zborov. — Doslej še — razen v češkem deželnem zboru — ni prišlo v nobenem do političnih izjav. Vsi se bavijo samo z lokalnimi gospodarskimi zadevami. V češkem deželnem zboru se je pri razpravi o proračunskem provizoriju vnela živahnejša debata, v kateri se je pokazalo, da se vzlic dolgim spravnim pogajanjem nasprotje mej Čehi in Nemci še ni ublažilo in da ni dosti upanja na kako spravo.

Nemškonacijonalna demonstracija. — V raznih listih je nastal velik krik proti štajerskemu nemškonacijonalnemu poslancu Walzu, ker je v deželnem zboru pri običajnih izrazih udanosti cesarju molčal, mesto da bi klical „Slava“ in glavarju demonstrativno hrbet kazal.

Učiteljske plače in vlada. — Minolo soboto je bilo odposlanstvo nemške avstrijske učiteljske zveze pri naučnem ministru Hartlu. Načelnik Kaschinka je sporočil v imenu vsega učitejstva v Avstriji ministru prošnjo, naj deluje vlada na to, da se lotijo deželni zbori nemudoma regulacije učiteljskih plač, hkratu pa naj vlada predloži državnemu zboru dodaten zakon k § 55 državnega šolskega zakona od 14. maja 1869 l. Minister Hartel je dejal, da § 55. nikakor ni možno premeniti. Glede učiteljskih plač v raznih deželah se je natančno informiral ter se prepričal, da je izboljšanje teh plač samo na ta način možno, ako prepusti država deželam dohodke, ki naj se porabijo za povišanje učiteljskih plač. Država sama pa ne more nikakor povišati plač, kajti treba bi bilo za to 20 milijonov gld., katerih bi noben finančni minister ne hotel dati.

Češka ljudska stranka se je pod vodstvom profesorja Masaryka ustanovila minolo nedeljo. Stranka neprezentuje poseben program, ki se znatno razlikuje od drugih. Lahko se reče, da je to stranka intelektualcev, a da bi postala v doglednem času političen faktor, to je jako dvomljivo.

Poslanec dr. Prade o nemščini kot državnem jeziku. — Odkar je dr. Prade postal prvim podpredsednikom zbornice poslancev, je svoje nekdanje zahteve glede nemškega državnega jezika nekoliko omejil. Tako se je, nedavno temu, govoreč o tem predmetu izrazil tako-le: Uvedba nemščine kot državnega jezika ne spada v sedanjo spravno konferenco, ker se gre tu le za ureditev razmerja mej obema narodoma na Češkem. Sicer smo pa govorili dosedaj le o posredovalnem jeziku in ne o državnem. Tega vprašanja Nemci tudi ne stavijo mej postulate, kajti to je, kakor nemščina v armadi, državna zadeva, ki je — potrebna (!) za njen obstoj. — Iz tega sledi pred vsem, da se Pradejeva stranka, ki ima precej nasprotnikov, ne bo posebno protivila češkemu notranjemu uradnemu jeziku.

Srbija. — Milan je skoval nov naklep zoper bivšega ministrskega predsednika Taušanoviča, katerega je dal po krivici obsoditi in katerega se boji pomilostiti. Kralj je že večkrat hotel vse obsojence pomilostiti, a Milan je to vselej preprečil, ker se boji Taušanoviča. Zdaj hoče Taušanoviču natrpati grd zločin, da bi ga mogel izvzeti od tistih, ki jih bo moral pomilostiti. Milanove kreature so spravile nekaj ponarejenih kuponov v promet in potem začeli dokazovati, da jih je ponaredil — Taušanovič. Avstrijski oficijozni listi razširjajo seveda to infamijo po vsem svetu in tako se pripravlja javno mnenje na nov umor. Čudno je le, da Rusija ne dvigne svoje mogočne roke in da z jednim mahom ne ugonobi Milana in njegove protektorje.

Bolgarska. — Nekaj se na Bolgarskem pripravlja, to je očitno. Kaj, tega še ni možno jasno spoznati a vzlic temu imajo merodajni dunajski politični krogi velike skrbi. Očitno je, da je mej Bolgarsko in Rusijo nastalo prav presrčno prijateljstvo. Nedavno tega je ruski general Jepančin prišel inspiciral bolgarsko armado, na to je prišel državni svetnik Kobeko, da preišče stanje bolgarskih financ, zdaj pa potuje bolgarski vojni minister v Petrograd. Brez dvoma se gre za dalekosežne politične načrte in to seveda vznemirja dunajske dobre prijatelje pokojnega Stambula.

Delagoaški zaliv. — Ta južnoafriški zaliv, ki je s Pretorijo v najbližji zvezi in ki je bil do zdaj last Portugalcev, je prišel zdaj v last Angležev. V neki železniški pravdi med Portugalom in Anglijo je razsodilo bursko sodišče, da morajo Portugalci plačati Angležem 15,324,000 frankov. Ta zadeva se je tikala baš Delagoaškega zaliva. Ker pa Portugalci ne morejo plačati te svote, so prepustili kar jednostavno zaliv Delagoa Angležem. To pomenja za Bure hud udarec, ker imajo zdaj Angleži jako skrajšano pot do Pretorije.

Vojna v južni Afriki. — Angležem se je v novejšem času začelo zopet slabše goditi. Buri so imeli zadnje dni zopet srečo in so pokazali, da še dolgo niso tako na nič prišli, da bi morali kapitulirati. Nasproti! Angleži so se prepričali, da niti na tisti del Oranje-države se ni zanašati, kateri so zasedli, zavzemši glavno mesto Bloemfontein. — Najprej so bili pobiti pri Karee-Sidingu, nekaj dni pozneje pa sta morala polkovnika Broadwood in Pilcher se umakniti iz Tabanehu. Njiju čete so se utaborile blizu Bloemfonteinskega vodovoda, a tudi ondi so jih začeli Buri nenadoma bombardirati. Angleži so se na to umaknili v neko strugo, kjer so bili skriti Buri. Tako je zašla vsa angleška armada v past in je bila vjeta. Vzetih je bilo Angležem tudi šest topov. Za Angleže je to prav občuten poraz in toliko nevarnejše, ker se bližajo burske čete Robertsovi armadi od vseh strani, prav kakor da bi jo hoteli okleniti in se je potem lotiti.

Pospeševanje obrtnosti.

I.

V poslanski zbornici je vlada dne 7. marca predložila zakonski načrt o pospeševanju obrtnosti. Že poprej nego se je to zgodilo, smo mi, na podlagi splošnih poročil o vsebini tega načrta, pojasnili na tem mestu svoje načelne pomisleke in sedaj, ko poznamo zakon, moramo reči, da vzdržujemo vse to do pičice, kar smo tedaj pisali.

Zdaj pa si nekoliko oglejmo vsebino zakona, vodilne njegove misli in načelne njegove določbe.

V starih industrijskih državah se redkokdaj primeri, da je treba razvoj produkcije pospeševati na umeten način. Tiste izjemne naredbe, ki so doslej veljale samo za Trst in tudi tam samo za nova podjetja, hoče vlada sedaj raztegniti na celo državo in tudi na stara oziroma že obstoječa podjetja. Očividno je, da sta na ta korak uplivali dve prav važni okolnosti. Prva okolnost je ta, da se je ogersko zakonodajstvo že pred dobrimi 10 leti ali bolje rečeno pred 30 leti postavilo na isto stališče in ž njim doseglo take uspehe, da jih cislitvanska industrija prav hudo občuti. Ko bi se bila carinska in trgovinska pogodba mej Cislitvansko in mej Ogersko vedno izvrševala ne samo po besedilu, nego po duhu, bi se na Ogerskem pač ne bili mogli vstvarjati taki razvoj industrije pospešujoči izjemni zakoni, kakor so bili sklenjeni. Iz teh zakonov izvirajoče olajšave niso namreč pristopne vsem po nagodbi v jedno celoto združenim producentom, nego samo ogerskim, in vsled tega je cislitvanska produkcija znatno trpela. Davčne olajšave, ki jih dovoljujejo ogerski zakoni, so premije, ki se dajejo v namen, da bi se v območju carinske in trgovinske pogodbe jednostransko na škodo jednemu delu povpeševala obrtnost v drugem delu te, jednotno gospodarsko celoto predstavljajočemu ozemlju. Jednostranske premije so povsod sredstvo, s katerim se hoče predrugačiti produkcijske pogoje tako, da bi drugi ne mogli konkurirati s premiranci. Vsaka trgovinska in carinska pogodba obsega že sama po sebi predpogoj, da se produkcijske razmere, v koliko so odvisne od zakonodajstva, ne premene jednostransko v deželah, ki so gospodarsko zjedinjene, nego da ostanejo jednake. Prav za to določa tudi nagodba, da uredba davkov in davščin, ki se na to polje produkcije nanašajo, sicer ni skupna zadeva, da pa se mora vedno le po dogovoru mej obema vladama izvršiti. Nagodba zabranjuje obema vladama, da bi dovoljevale jednostranske premije pri carinah in posrednih davkih, dasi se je ta določba, kakor svedoči zgodovina petrolejske produkcije, večkrat na uprav sleparski način prezirala. Kar pa pri posrednih davkih vsaj odkrito in na pošten način ni mogoče, to se kar očitno dela pri neposrednih davkih. Ker Cislitvanska nima moči, da bi to teptanje nagodbe branila, hoče se oprijeti tistega orožja, s katerim se bori Ogerska.

Odsev ogerske gospodarske politike in zlorabe carinske in trgovinske nagodbe se nahaja v jako važni, da že ne rečemo jako resni določbi cislitvanskega zakona o pospeševanju industrije. Zakon namreč določa, da se morajo vse potrebščine državnih, deželnih in občinskih oblastev in njihovih zavodov, ako so sicer cene in kvaliteta jednaka, načeloma dobivati od domačih producentov. S tem se izda nekako cislitvansko geslo „svoji k svojim“.

Tudi v tem oziru je dala naši vladi vzgled Ogerska, ki je, če ne v očitnem, pa vsaj v moralnem oziru po možnosti ovirala svobodni promet. Ogerska ni samo javne nego tudi privatne dajatve s posredno ali neposredno silo pridrževala domači produkciji in sicer celo tedaj, kadar so bili vsled tega domači konsumentje na škodi. Zdaj se uveljavi to načelo tudi pri nas. Znano nam je bilo deloma že od prej, ker se je nekaj tacega že več desetletij opazovalo pri dovoljevanju železniških koncesij. Pri nas je vlada seveda še jako sramožljiva in je to načelo, ki se hoče uveljaviti, pokrilo s figovim perescem, odločivši, da domači producentje ne smejo stavljati manj ugodnih pogojev kakor inozemski. Bistvo te določbe pa je vender, pridržati cislitvanski produkciji vsaj vse javne dajatve.

Priznati se mora, da ta določba ne bo Ogersko občutno zadela, kjer se le redkokdaj zgodi, da zamore njena industrija konkurirati na našem trgu z domačo. Ako bi Ogerska v tem smislu še ostreje postopala kakor doslej, mi mi to huje občutili. Na drugi strani pa varujejo te določbe našo industrijo pred ostalim inozemstvom, saj vidimo lahko vsak dan, kako konkurenco delajo na pruski industrijalci naši industriji. Kako sodbo izreko o tej določbi tiste države, s katerimi bo treba skleniti trgovinske pogodbe, to je danes še nepojasnjeno vprašanje. Verjetno je vsekako, da bodo iz tega nastale precejšnje težave, zakaj prav javne dejatve za države, dežele in občine so v občem prometu velikega pomena.

Kmetijstvo.

Okopavanje novih vinogradov.

Sedaj je čas, da se okopavajo novi vinogradi. Prav za prav bi morali o postnem času že vsi vinogradi prvič okopani biti, zato se to prvo okopavanje tudi imenuje postno okopavanje.

Z nepravilnim ravnanjem pri tem prvem okopavanju se nove vinograde lahko prav znatno oškodi, da še celo vniči.

Dokler na Kranjskem še nismo poznali trtne uši, dokler smo imeli naše vinograde še z necepljenimi trtami zasajene, okopavali smo jih prilično plitvo in se za odjemanje, to je za odrezovanje takoimenovanih rosnih korenin na trtah se nismo nič brigali. Pustili smo jih popolnoma na miru. Prav to sicer ni bilo, ali šlo je že, ker plitvo okopavanje in puščenje rosnih korenin ni tratam starih vinogradov Bog ve koliko škodovalo.

Vse drugačne nasledke pa zamore tako postopanje imeti pri novih, s cepljenimi trtami zasajenih vinogradih. Tu se stara malobrižnost lahko prav hudo maščuje. Pri novih vinogradih je namreč neobhodno potrebno, da se jih, osobito ako imamo v vinogradu težko ilovnato zemljo, globokejši okopuje, kakor pa se je stare vinograde doslej okopavalo, še celo potrebno pa je, da se trtam prej omenjene rosne korenine vestno odjemljejo.

Globokejše okopavanje trt novih vinogradov potrebno je pa za to, ker se trte zdaj po novem načinu globokejše sade, kakor se jih je poprej, ko se jih navadno

niti sadilo ni, ampak večinoma le plitvo grubalo. Globokejši vsajene trte pa v težkem, mokrem, ilovnatem svetu kaj rade v globočini odgnijejo in zato kaže, jih globokejši okopavati. da se zemlja lahko globokejši osuši. Ta še najbolj kaže pri takih okolnostih, pri prvem okopavanji mladih cepljenih trt okolo istih kar 30—40 centimetrov široke, ter 20—30 centimetrov globoke jamice odprte pustiti. Tako so Vipavci že od nekdaj postopali, že tedaj, ko na trtno uš nihče niti mislil ni. Postopali so pa zategadelj tako, ker se oni od nekdaj jako dolge trte jako globoko zasajali. To so pa storili v prvi vrsti z namenom, obvarovati trte pred poškodovanjem po suši, katera je ravno na Vipavskem prav pogostokrat in prav huda.

Take trte v težkem ilovnatem svetu odkopavati ter če tudi do zime odkopane pustiti, kaže dve do tri leta po zasajenju in ako se jih še dlje tako odkopuje, utegne to le koristiti, nikakor pa škodovati. Da ni treba tako odkopanim ter odkopano puščenim trtam še le rosne korenine odjemati, razume se samo po sebi, saj se jim same posuše. Ako se pa trte tako ne odkopavajo, potem pa je pač neobhodno potrebno, da se jim pri prvem okopavanji vse rosne korenine popolnoma odrežejo. Neobhodno potrebno je to že celo pri vseh tistih cepljenih trtah, katere so bile prvotno tako globoko sajene ali pa grubane, da seže njih evropski les že kolikor toliko notri v zemljo. Pri tacih trtah se evropski les kaj rad in kaj močno ukoreniči, če pa takih korenin ne porežemo, kaj se zgodi? One oslabe ameriški les pod sabo tako, da se nič več ne debeli in da se v nekaterih letih še celo posuši in — ob cepljeno ameriško trto je!

Kdor torej ne smatra za potrebno, svoje ameriške trte odkopati ter odkopane pustiti, in sicer zaradi tega ne, ker svet ni težak, vlažen, ilovnat, naj jih vsaj gotovo prav globoko okoplje, in pri tej priliki vseh rosnih korenin popolnoma oprosti. Torej kar v enomer naprej kopati ter se za rosne korenine nič zmeniti, kakor je bilo doslej na Dolenjskem skoro povsod navada, to pač nikakor ne sme več biti. Vsak delavec in vsaka delavka naj marveč po vipavskem vzgledu pri okopavanju cepljenih vinogradov vedno reznik ali pa vsaj pipec za oboto čevlja in z njim naj trtam vse rosne korenine prav skrbno poreže.

Pa še na nekaj naj naše vinogradnike glede okopavanja vinogradov opozorimo, namreč na to-le:

Pri prvem okopavanji in ako trte še nimajo vapnencev (šparonov) kakor tudi pri vsakem poznejšem, okoplje naj se trta kar le mogoče po čez tako da se ne bode zemlje v dolino tiralo, ne pa kar naravnost od spodaj gor. Ako se vinograde vedno le od spodaj gor okopava, zleze zemlja dosti prehitro iz višine v nižino in na vrhu pridejo trte s koreninami na dan, v nižavi pa se jih preveč zasuje, tako da pride evropski les pod zemljo. Nekoliko čudno se res vidi v pričetkn po čez kopati, pa temu se človek kmalu privadi in potem gre delo lahko od rok. Saj so se dolenjski vinogradriki že celo rigolanju privadili in to gre pač veliko težavnejše od rok, kakor pa počezno kopanje.

Poučni in zabavni del.

Čarovnik.

Historičen roman.

Ruski spisal grof E. A. Salias.

I.

Bilo je koncem poletja 1772 leta.

Sredi samotne in tihe morske gladine gugala se je jedna trgovska ladja z belimi jadri, slabo napetimi od lahnega vetra. Okrog se je razprostiralo, dotikajoč se neba, širno, modro morje. Le na severu, na samem nebosklonu se je komaj videla rožnata plast — to je zemlja, mesto in pristanišče, iz katerega je bila tisto jutro odjadrala ladja. Plula je iz Mesine na Siciliji proti Egiptu. Na tej ladiji bilo je jako mnogo blaga in zelo malo ljudij. Razun gospodarja, kapitana, bilo je celih osem mornarjev, ki so bili po navadi namešani: iz Lahov, Grkov, Albancev, Alžircev in celo jeden zamorc bil je med njimi. Nekaj nenavadna prikazen pa je bila to — da sta se na krovu nahajali dve osebi, ki niste spadali med mornarje. Bila sta potnika, kojih trgovske ladje navadno ne vsprejmejo na krov.

Lastnik ladje še ni bil star, a zagorel in tak človek, da se ni vedelo ali je bil muslem ali kristjan, ali Grk ali Turk, ali sam se je imenoval pristnim Italijancem. Izneveril se je bil temu običaju ter vzel na ladjo dva potnika do Kaire, ker mu je jeden njiju ponudil dovolj ogromno vsoto za vožnjo.

Ta dva potnika zdela sta se kapitanu sumljiva; no v primorskih mestih, na velikih in malih otokih sredizemskega morja, celo po obrežju Francoske in Laške, potikalo se je na stotine jako čudnih oseb. A posebno mnogo pa jih je bilo med potniki. Zato ni kazalo tako strogo izbirati. Ako bi se bilo hotelo deset jednakih oseb peljati z ladjo, bi jih bil gotovo ladjin lastnik za nobeno ceno ne vsprejel na krov.

Ta desetorica ljudij bi se na širnem morju lahko polastila ladje, umorila moštvo in njega samega. Jednaki slučaji so se vedno dogajali in vsak lastnik ladje se je varoval vzeti seboj premnogo potnikov, kateri bi se mogli vgnezditi na krov kot roparji pod raznimi imeni in obleko ter oropati ladjo. Lastniki ladij se jih niso nič manj bali nego morskih roparjev, kojih je bilo polno Sredizemsko morje.

Ko je zmračilo in postalo hladneje, ko se je daljno italijansko obrežje potopilo v valovih, a na morju pa postalo sosebno mirno, podala sta se oba potnika iz notranje kajute na krov ter se usela na zadnji konec ladje. Kapitan, sedeč vstrani od njiju, vlekel je na uho njuno govorico; ali govor zdel se mu je toli brezmiselen, da

je nalahko mignil z ramama ter, nasmehnivši se, odšel v svojo kajutu večerjat in spat.

Jasna, sveža noč in svetlo ozračje obetala sta naslednje jutro ugoden veter in dasi počasno pa vender mirno jadranje. In kapitanu pa je trebalo nabrati počitka in sil za druge nemirne dni ali noči, za slučaj borbe z valovi.

Mornarji, hodeči po krovu okrog vrvij, so tudi polagoma izginili ter šli počivat, in kmalu so na krovu ostale samo tri osebe: krmar pri kolesu in ona dva potnika.

Ta dva človeka, ki sta se videla kapitanu nevarna in sumljiva, nista se bila po zunanjosti čisto nič podobna. Jeden njiju odlikoval se je z moškim obnošajem, celo z nekako važnostjo v glasu in gibanju ter štel kakih 60 let, dasi je bil videti mnogo mlajši. To je bil rezek, južni tip. Zagorel, oranžasto žolti obraz, nagrban nos, črne oči pod košatimi gostimi obrvmi, visoko čelo s črnimi kakor smola, uže tu pa tam osivelimi lasmi, z gostimi brkami in veliko, dolgo, na prsi padajočo brado. Na glavi mu je čepela okrogla baršunasta kapa, gladka in črna, podobna nizkemu klobuku. In vsa obleka bila je na pol turška na pol meniška. Črnih šolnov in črnih nogavic so se dotikale šaljvare, a z vrha dolga razpeta meniška kuta, ali plašč, izpod katerega je gledala turška kurtka, obrobljena s svilo. Za širokim okrog tela namotanim lilovim pasom tičalo je krivo bodalo a tik njega je visel velik, biserni rožni venec.

Obleka in pa to kar je kapitan v kratkem posnel iz govorice tega neznanca — uprav to ga je napotilo, prišteti potnika k sumljivim osebam, katerih je mrgolelo obrežje Sredizemskega morja.

In sploh vsakdo, videč tega človeka še v pristanišču, celo mornarji, vsi so ga začujeno gledali.

On je sedel sedaj važno in mirno na klopi, s skrivljenima nogama in na koleni položenima rokama. Njegov dvajsetleten sopotnik v gizdavi aristokratski opravi, neimajoč prostora sedeti, izleknil se je pred njim poluleže in se podprl z laktom ob ladjin rob. Oblečen je bil v modro, z zlatom obrobljeno in zlatimi gumbi obšito kamižolo in suknjo, a čez ramo pa je imel obešen portope, na kojem je visela sablja. Njegovi svetlokastanjevi lasje, vijoči se v kratke kodre, padali mu so na visoko in široko čelo, velike svetlomodre oči gledale so dobrodušno na zvito v svet, a silno zakrivljen nos pridaval je baš še več zvijače celemu obrazu. Ta izraz zmenšali sta nekoliko tolsti, rdeči, nalahko in često nasmihajoči se ustnici, ki ste odkrivali vrsto svitlobelih zob. Zagorelobel, nežen obraz in močna rdečica po celem licu delala je ves obraz nekako otročji. Sicer pa je bilo v tem licu toli življenja, dviganja in igre, da se je vedno izpreminjalo. Sedaj se je kazalo otročjenajivno skoraj neumno, ali dobrodušno do skrajnosti in zopet zvito, malone lopovsko. Sedaj gleda ta mladenič s sinjimi očmi ali se smeji, kakor kak paglavec, naenkrat pa mu se zmrači obraz in v očeh mu se zablisne nekaj čudnega, skoraj zlobnega.

Čim bolj miren bil je prvi, tem bolj žilavega vedenja in bistre govorice in mahanja kakor pristen Lah — bil je drugi. Iz njune govorice in vzajemnih odnošajev se je lahko posnelo, da je bil starši — učitelj, mlajši pa — učenec.

II.

Takoj po kapitanovem odhodu ozrl se je starši pritaljno okoli sebe. Videč, da je na krovu ostal samo še krmilec, uglobljen v svoje delo, izpregovoril je s tihim in mirnim glasom:

„No, mladi moj prijatelj, začel je, sedaj lahko ustrežem vaši želji. Vi menite, da ste mi storili Bog ve kako dobroto in ob jednem mislite, da dobote zato posojilo stotero nagrado“.

Mladenič se je rezko vzdignil ter hotel goreče ugovarjati; no starši je položil nanj roko ter ga obdržal z važnim pretenjem.

„Dajte mi govoriti. Jaz ne trebam vaših zagotovil, priseg in temu podobnega. Privadite se me kmalu, prijatelj moj, in tega, da poznam natanko ljudske misli. Jaz čitam v duši vsakaterega, kaj on misli in celo vem kaj je mislil včeraj, ali kaj bode jutri mislil ali delal. Navadite se tega in ne vedite se proti meni tako, kakor z navadnim človekom. Vedite, mladi moj prijatelj, da v tem zmislu jaz nisem človek. Znabiti mi ne verujete, kadar vam pravim, ako sem se kedaj rodil, — da je tega tri tisoč let, ali jaz nikdar ne umrjem. Razumite vi to?“

„Da, da“, dejal je živahno in naglo mladenič, skočivši kvišku. „Da zares; no jaz sem uprav hotel pojasnenja uganke, katera . . .“

„Pojasnil sem vam jo uže in drugega storiti ne morem. Povedal sem vam jo uže in drugega storiti ne morem. Povedal sem vam uže, da sem se rodil tisoč let preje, preden so ljudje začeli po sedanjem načinu leta šteti. Potemtakem moram šteti svoja leta po stoletjih. Torej živim sedaj uže 28 stoletje in bodem živel tako dolgo, dokler ne bode konec tega sveta: Neumni ljudje me imajo za coprnika, čarovnika, ki je v zvezi s hudičem; no govoril sem vam uže, da sam ne verujem v to hudičevo moč in imam le znanost in iznajdbo one celilne vode zahvaliti, s pomočjo katere sem živel toliko nekod — iu še bodem živel. Toda je še nekaj, o čemur vam še nisem pravil in vam hočem sedaj povedati. Plačali ste nekaj rumenjakov za mojo vožnjo do Aleksandrije, in ker ste bogati, ne bodete čutili te potrate. Ali hvaležen sem vam za vaše zaupanje, hvaležen za vašo družbo in dobra čutila, koje gojite meni nasproti. Kaj pa porečete, ako izveste, kaj je ta znanost, ki mi je pripomogla iznajti blagonotno vodo ali vodo „večnega življenja“ kakor jo imenujem jaz; da mi je uprav ta voda pripomogla do sredstva, s kojim lahko naredim kadar in koliko hočem tega, kar ljudje najbolj cenijo — dijamantov in zlata? Jaz morem s pomočjo kemije napraviti v jedni uri toliko zlata, da se lahko kupi za njo celo mesto. Potemtakem lahko izvršim v par dneh nekoliko milijonov rumenjakov.

Najbrž se je moral obraz mladeničev vsled živahne naravi, proti njegovi volji čudno zategniti, kajti govornik se je nasmehnil in rekel:

„Mili moj Josip, kakor vidim, boriti mi se bode še dolgo z vašimi sumnjami in nezaupnostjo nasproti meni; no, kadar dospeva na mesto, kadar mi bode vse potrebno pri rokah — potem ne bodem z besedami, marveč vam dejanski dokazal, da vas ne sleparim".

„Če mi sedaj zastavite bedasto vprašanje, ako znam delati zlato, čemu nimam potem palač, dragocene obleke in neštetega spremstva, a hodim peš, sam, in skromno oblečen okoli ter izkoriščam usluge bogatih oseb, to pojasniti je čisto prosto. Jaz ne potrebujem denarja, kajti denar ima le potem svojo vrednost kadar služi kot utešilo raznim sebičnostim in strastem. Ker jim pa jaz nisem podvržen — zato baš ničesar ne potrebujem. Meni je treba samo živeti, da bi bil priča človeške usode. Samo to me miče. Jaz živim iz veka v vek ter sem navzoč pri življenju vsega človeštva. In čim dalje ko živim, tem bolj je preziram, preziram ta svet in nestrpno čakam njegovega konca, da bi videl kaj bode potem. Nadejam se, da bode kaj drugega meni dostojnejš ga. Toda sedaj . . ."

Umolknil je malce, ozrl se okoli po širnem tihem morju, v čisto zvezdnato nebo in izgovoril še tiše:

„Ni med svetovi Stvarnikovimi — hujše solzne doline od te zemlje . . . No dovolj za danes. Jutri se bodeva zopet menila. Upam, da me bodete jeli ljubiti še, preden se izkrcava . . ."

„Jaz vas uže sedaj ljubim, kot modrega najboljšega učitelja!" vskliknil je mladenič. (Dalje sledi).

Novice.

— **Osebne vesti**. Sodni avskultant gosp. dr. Viktor Murnik je imenovan koncipistom trgovske in obrtne zbornice kranjske. — Sekcijski svetnik v finančnem ministrstvu gosp. dr. Vladimir Globočnik je imenovan dvornim in ministerijalnim svetnikom — Provizorični inžener pri deželni vladi v Ljubljani gosp. Jaromir Hanuš je imenovan definitivnim inženerjem. — Pravni praktikant pri deželni sodniji v Ljubljani gospod Ivan Vrančič je imenovan avskultantom. — Gospod Rafael Krušič v Planini pri Celju je imenovan reškim nadzornikom na Štajarskem.

— **Premembe v učiteljstvu.** Učitelj na dvorazredniei v Banjaloki gosp. Anton Bezeg je imenovan nadučiteljem. — Stalna sta postala na svojih mestih gosp. Ivan Baželj na Jesenicah in gdč. Helena Junowicz v Dolu.

— **Podpore.** Cesar je daroval gasilnemu društvu na Krki 120 K, onemu v Razdrtem 180 K.

— **Mesarski most v Ljubljani** se zgradi še tekom letošnjega leta in sicer po sistemu Monier tako, da ga ne bo treba prezidati, tudi če se osuši barje.

— **Električna železnica v Ljubljani** se začne še v prvi polovici tekočega meseca graditi. Ovire pod Trančo se primernim potom odstranijo.

— **Prešernov spomenik**. Odbor za Prešernov spomenik je sklenil, naj se izvede Zajčev, nekoliko premenjeni in popravljeni načrt Prešernovega spomenika in naj se ta spomenik postavi v ljubljanski „Zvezdi" nasproti uršulinski hiši.

— **Prešernova literarna zapuščina.** V zadnji seji „Slovenske Matice" je predsednik profesor Levec neki naznanil, da se je njemu in dr. Mencingerju posrečilo dobiti dokaze, da kranjski dekan Dagarin ni sežgal Prešernove literarne zapuščine. Prešeren najbrž ničesar zapustil ni.

— **Podpora za napravo strelnih postaj.** Z ozirom na to, da je deželni zbor v svoji zadnji seji dovolil 2000 K podpore za napravo strelnih postaj in je pričakovati, da dovoli tudi vlada jednak znesek v ta namen, se pozivljajo županstva iz vinorodnih krajev, ki letos še niso vložila prošnje za napravo ali popolno uredbo strelnih postaj, naj to store najkasneje do 20. t. m. V prošnji naj županstva navedejo svoto, katero ima občina v ta namen že sedaj na razpolago. Vse prošnje, ki so kolkov proste, je poslati naravnost ali potom okrajnih glavarstev deželnemu odboru. Ob jednem naj občine tudi naroče potrebno množino smodnika, kajti to se bode razposlalo v teku tega meseca za dva meseca skupaj. V drugič se bo smodnik razpošiljal v prvi polovici julija. Na poznejše naročitve se letos ne bo možno ozirati.

— **V Ločah pri Vipavi** je bil izvoljen županom grajščak gosp. Karol Majer.

— **Družba sv. Cirila in Metoda** zopet trka, Slovenci, na Vaša vrata. Zmiraj nove šole; zmiraj več učnih močij — to stane! V Tržiči smo odprli ravnokar velevažni vrtec — in kako že lepo prospeva! Na Štajerskem, ob najnevarneji postojanki za naš narod — na Muti — pa o bližajoči se Velikinoči kanimo otvoriti družbino šolo. — Brezdvombeno prihodnji mesec pridete v posest novih srebrnih peterokron. Prva vsacega premožnejega Slovenca bodi naše družbe posest. Pričnite, Slovenci — prosimo Vas — agitacijo za nas s parolo: „Prvo peterokrono družbi sv. Cirila in Metoda!"

Klub poslancev katoliško-narodne stranke v deželnem zboru kranjskem je na mesto g. dr. Papeža izvolil svojim načelnikom g. vodjo Povšeta.

— **Zboljšanje položaja poštnih in brzojavnih manipulantinj**. Glasom naredbe trgovinskega ministrstva se ima zboljšati položaj manipulantinj na pošti in brzojavu, kolikor se tiče njihovih plač. Povišanje mesečne plače za 10 K se bo namreč odslej vršilo vsaka 4 leta, ne pa vsakih 5 let, kakor doslej. Najvišja plača je določena s 150 K na mesec, dosedaj je znašala le 100 K. Najvažnejše pa je to, da bo veljala ta naredba, ki stopi v veljavo s 1. julijem t. l., tudi za nazaj, t. j. da glede zvišanja plače zaračunijo gospicam dosedanja službena leta po štiriletnih dobah Malo je sicer, a nekaj vender!

— **Oklic slovenskih deželnih poslancev štajerskih.** Slovenski deželni poslanci štajerski so izstopili iz dež. zbora in se njegovih sej ne bodo več udeleževali. Tem povodom so izdali na svoje volilce oklic, iz katerega posnemamo to-le: Dne 15. maja l. l. so vložili v dež. zboru odločen protest proti postopanju nemške večine, katero je vseskoz naperjeno proti Slovencem. Nemškonacionalna večina postaja čedalje predrznejša in brezobzirnejša. Dež. odbor se ne meni za potrebe slovenskega ljudstva. Za Sp. Štajersko se nastavljajo uradniki, nezmožni slovenščine, na deželno vinarsko in sadjarsko šolo so poklicali učitelje iz Pruske, domače prosilce so pa prezrli. Pri dež. službah je Slovenec izključen, slovenski dijaki ne dobe dež. ustanov, vsi višji izobraževalni zavodi so nemški, celo ljudske šole hočejo ponemčiti, dočim v gospodarskem oziru zanemarjajo Sp. Štajer. V deželi je 19 nemških meščanskanskih šol, slovenske nobene. Dež. šolski svet je sestavljen tako, da odločujejo v njem zagrizeni Nemci. Deželni red in deželnozborski volilni red sta pristrojena Nemcem v prilog in tako pride, da Slovenci na Stajerskem, katerih je 400480 imajo le 8 poslancev, Nemci, katerih je 847900 pa jih imajo 52. Slovenski poslanci so že na vse načine poskusili, da bi se odpravile te krivice, a vse je bilo zaman in zato so se odločili za abstinenco. Oklic se končuje

z besedami: Na eni strani ta nepravičnost in to brezobzirno postopanje zoper slovenski narod od strani deželnega odbora in nemškonacijonalne večine, katera se je tako daleč spozabila, da je, ko so se čitale interpelacije v slovenskem jeziku, ko so se začule slovenske besede, jezik ene tretjine prebivalcev dežele, se razpršili kakor od strahu pregnana množica mož za možem iz dežele, na drugi strani pa, ker smo opazili, da deželna vlada mirno gleda, kako se krajšajo lojalnemu slovenskemu narodu od dne do dne pravice in postave; kako se slovenski narod materielno, politično in narodno odriva in stiska, zavladalo nam je prepričanje, da morajo Slovenci opustiti vsak up, da bi se kdaj proti njim pravično postopalo v Gradcu; prepričanje, da bi pod takimi obstoječimi razmerami daljna udeležba naša pri razpravah dež. zbora štajerskega bila ne samo brezuspešna in brez vsake koristi, ampak da bi bila zoper čast slovenskega naroda.

— **Nov odvetnik.** Odvetniški koncipijent g. dr. Karol Grossmann otvori svojo odvetniško pisarno v Mariboru.

— **Ubogi Robič.** Štajerske Nemce je abstinenca slovenskih deželnih poslancev silno razkačila in maščevati se hočejo za njo nad dež. odbornikom Robičem. Začeli so se postavljati na stališče, da Robič, ker se ne udeležuje sej dež. zbora, tudi ne more biti več dež. odbornik. Ni dvoma, da bi Nemci Robiča z velikim veseljem vrgli iz dež odbora, a če se jim to tudi posreči, je še prav veliko vprašanje.

— **„Nemški dom" v Celju.** Kdo bi bil mislil! Celjski „Nemci" so se naenkrat spomnili, da je njih nemštvo tako „švoh", da bi je vsaki slovenski veterček mogel odnesti, ako mu ne postavijo lastnega doma! Da, „Nemci" v Celju hočejo imeti svoj „Nemški dom", za katerega so baje že nabrali 320 000 kron. No, slovenskemu „Narodnemu domu" se vsekako ni treba bati te celjskonemškutarske konkurence z „Nemškim domom", v katerega naj se naselijo oni celjski gospodje, ki tvorijo elito celjskega nemštva in po ulicah — pljuvajo na slovenske dame. Vsak po svoje!

— **Nemški izzivač obsojen.** Huda jeza je popadla nemškega mladeniča Martinija, brezposelnega sina celjskega fotografa, ko je videl, da se v Lemeževi gostilni tudi postreže Slovencem. Začel je besneti in rotiti, klical vse hudiče, naj mu pomagajo „bindišerje" uničiti, a ko je videl, da ostane v manjšini, zbežal je kriče na ulico. Pretečeni četrtek je preiskovalo sodišče, ali je bila germanska jeza Martinija upravičena, a ko sodnik tega ni mogel zaslediti, temveč moral na žalost konstatovati, da ta nemški mladenič še ni videl Knigge-jev pouk „Občevanje z ljudmi", prisodil mu je 10 gld. globe ali 48 ur zapora.

— **Tiskovno pravdo** bo imel pred mariborskim porotnim sodiščem nemški učitelj Frisch v Ptuju, kakor urednik lista „Pettauer Zeitung". Toži ga odvetnik dr. Anton Brumen v Ptuju. Nemški učitelj Frisch je brat onega Frischa, ki ima postati deželno-šolsko-nadzorniški pomočnik in ki je tudi vse preje nego sposoben za službo, ki strogo zahteva narodno nepristranost. No, pa to ga menda še najbolj — priporoča. Res, tužna je osoda Slovencev v Avstriji.

— **Občinske volitve v Št. Pavlu pri Preboldu** so iztekle slabo za slovensko stvar. Zmagali so nemškutarji. Kako se je to moglo zgoditi v trgu, kjer je toliko uglednih narodnjakov, je nerazumljivo.

— **Goriški deželni zbor.** Slovenci so se po tri leta trajajoči brezuspešni abstinenci vrnili v deželni zbor, za kar jih je namesrnik grof Goëss toplo in še v slovenskem jeziku (to je posebna milost) pohvalil. Od cesarja imenovani deželni glavar dr. Pajer pa je koj v prvi seji žalil Slovence. Deželni zbor je sklenil, na slovesen način praznovati 400 letnico, odkar je goriško-gradiščanska dežela združena z Avstrijo.

— **Shod goriškogradiščanskega učiteljstva** bode dne 17. aprila v dvorani „Hotel Central" v Gorici. Udeleže se ga slovenski in laški učitelji.

— **Regulacija plač goriškega učiteljstva.** V tekočem zasedanju goriškega dež. zbora pride na vrsto tudi jako pereče vprašanje o uredbi učiteljskih plač. Goriški učitelji so zdaj prav za prav še slabše plačani, kakor štacunski hlapci. Predlagalo se bo baje, naj se zviša služnina učiteljev za 200 K in učiteljic za 100 K ne glede na plačilni razred.

— **Baron Reinelt,** šef velike trgovinske firme Reyer & Schlick v Trstu je te dni umrl. Bil je tudi v političnem oziru v Trstu jako mogočna in merodajna oseba ki je seveda svoj vpliv vporabljal vedno proti Slovencem. Zapustil je 14 milijonov goldinarjev. Svoji ženi je določil tri milijone, vrh tega je določil razne legate, ostanek pa zapustil erarju v humanitarne namene.

— **Hrvaška gimnazija v Pazinu** je imela v prvem tečaju v prvem razredu 94 učencev. Odliko jih je dobilo 14, prvi red pa 64, le 16 učencev ni povoljno završilo prvega polleta. Dokaz o potrebi tega zavoda in o nadarjenosti slovanske mladine.

— **Tržaške občinske volitve** so pokazale, da je doslej vladajoča progresovska stranka začela propadati. Četrti razred je sama prepustila demokratični stranki, v tretjem razredu je bil proti njeni volji izbran v obč. svet v nemilost padli dozdanji župan dr. Dompieri, česar stranka kar ne more preboleti. To so znaki hiranja. Vzlic temu nasprotstvu v mestu pa hočejo laške stranke v slovenski okolici skupno postopati. Boj bo hud, vendar je upati, da zmagajo vsi slovenski kandidatje.

— **Umrl je** učitelj v Kamnem pri Kobaridu g. Jos. Ivančič, znan narodnjak, star šele 36 let.

— **Orožnika napadel.** Na Svečnico je peljal orožnik Košak iz Cerovca pod Gorjanci potepuha Gabrijela Juriča iz Doljan. Potepuh je orožnika vrgel ob tla, mu vzel orožje ter ga težko ranil. Orožje je oddal potepuh županstvu v Doljanih ter izginil. Orožniki so ga zaman iskali. Zdaj pa se je Jurić menda naveličal potepanja in se je v Zagrebu sam javil sodniji.

— **Kaznjiva zanikarnost.** Posestniku Fr. Povšetu v Gornjih Tepah je te dni poginil konj. Povše ga je vrgel v potok, od koder se je jel kmalu razširjati shrahovit smrad. Šele orožništvo je poskrbelo, da so ljudje pomagali konjaču odstraniti crkovino. Povše bo moral plačati vse stroške in bo še kaznovan.

— **Tatvina.** Minolo soboto ponoči so doslej še neznani uzmoviči vlomili v prodajalno A. Domladiša v Ilirski Bistrici, a niso dobili druzega denarja, kakor skledico „fickov". Zlikovci so tudi nameravali vlomiti v davkarijo, ki je nastanjena v isti hiši, a njih naklepa niso mogli izvršiti. Orožniki so tem lopovom že za petami.

— **Zaradi hudodelstva nečistosti in skrumbe** je bil aretovan in dež. sodišču izročen delavec F. Pikuž. Kar je ta človek počenjal z dečki, ki so pri njem stanovali, se ne da povedati. Ker je njegovo hudodelstvo kvalificirano, ga čaka težka kazen.

— **Ogenj.** Včeraj pred 1. uro popoludne je začelo goreti pri posestnici M. Ahlin ali „pri svečarji" na Karlovski cesti. Gorela je streha. Gasilci so bili na poti, še predno se je oglasil strel.

— **Slepar.** Knjigovez Ivan Bergant iz Nosovč je neki revni ženici v Ljubljani izrabil 40 K, češ, da jih potrebuje za kavcijo, in jih je zapil. Pokoro bo delal na Žabjeku.

— **Samomor.** Šele 30 let stari, vsled nesrečnih domačih razmer pijači udani posestnik Mihael Bergant iz Dragomelja je te dni skočil v Bistrico in v njej utonil.

— **Detomori.** Dne 20. marca našli so v Knežaku pri Pivki tik pokopališča zadavljenega novorojenca. Matere še niso dobili. Nekaj dni pozneje so našli na dvorišču mežnarije na ljubljanskem pokopališču umorjeno dete. Mati, bivša mežnarjeva dekla, je bila odnesla že prej pete.

— **Francoščina kakor svetovni jezik.** Znani francoski pisatelj Jules Claretie razpravlja v parižkem „Journal-u“ o pojemanju francoščine kakor svetovnem jeziku Ako so ta izvajanja resnična, odriva se francoščino bolj in bolj in se jo nadomestuje z drugimi jeziki. V minolem stoletju je bila še občevalni jezik v vseh višjih in olikanih krogih kontinenta, dočim se poslužujejo zdaj ti krogi povsod le bolj svojega materinega jezika. Po cenitvi lista „Almanach Hachette“ govori 125 ljudij angleški jezik, 100 milijonov ruski, 70 milijonov nemški in le 50 milijonov francozki. V Rusiji da je zdaj tudi moderno pridodajati otrokom boljših krogov nemške in angležke guvernante in odgojiteljice, kakor se je dajalo prej francoske Abé je. V Belgiji nadomešča francozki jezik vlamščina, ki se bolj in bolj uvaja v javnost Claretie meni sicer, da je temu kriva nova francozka slovnica ki ima mnogo tujih, oziroma novih besedij, tako, da francoščina nazaduje v tujih narodih. Stavi pa zastopnikom take moderne francozke literature v vzgled Tolstoja, ki je v svojem poslednjem romanu dokazal, da je možno uvajati i v višjo literaturo jezik ljudstva, ako je jasen in očiščen. — Za pojemanje francoskega kakor svetovnega jezika pa bi se morda dal navesti še nek drugi uzrok, namreč — velegermanski politični načrt, kar dokazujejo — nemške in angležke guvernante v slovanski Rusiji.

— **223.500 poštnih uradov.** Glasom statističnega izkaza mejnarodnega poštnega urada v Bernu v Švici se nahaja na celem svetu 223.500 poštnih uradov. Iz tega izkaza je pa zlasti razvidna čudna slučajnost, da se nahaja veliko število poštnih uradov enakega krajevnega imena Uprav čudovito je, kolikokrat se ponavljajo ta razna krajevna imena na zemljevidu Največ je krajevnih imen, ki so označena po kakem svetniku. število takih poštnih postaj znaša 6000 na celem svetu. Največ imen je označenih po svetem Antonu, Bernardu, Miklavžu, Petru, Pavlu, Boštjanu, Vincenciju, sveti Ani in sv. Klari. Od teh krajevnih imen je na zemljevidih najmanj 20—30. Imena evropskih mest se prav mnogokrat ponavljajo v Ameriki.

— **400.000 frankov ukradenih.** Ravnateljstvo francoskih severnih železnic navadno pošilja vsaki teden zbrani denar v francosko banko („Banque de Françe“), da ga shrani. Pred kratkim so zopet peljali v banko veliko tega denarja, srebro so dali v zaprti posebni voz, papirnati denar pa so v škrinjici izročili slugi, ki je bil odmenjen za prenašanje tega denarja. Sluga je vzel škrinjico in sedel ž njo h kočijažu položivši jo poleg sebe. Ravno v trenotku, ko je imel voz oditi, pristopita dva neznanca in prašata po nekem naslovu, kateri naslov sta uljudno povedala sluga in kočijaž. Neznanca sta se izgubila brž med ljudstvom, sluga je pa mej vožnjo kmalu opazil, da je izginila škrinjica s 400.000 franki. Brž sta ustavila voz in tekla za neznancema, a ni jih bilo več. Šla sta na redarstvo, a tudi to ni imelo uspeha. Najbrže je nekdo v sporazumu z neznancema mej pogovorom izmaknil škrinjico in izginil in ta nekdo je morda danes že na varnem — Angležkem, kjer ščitijo mejnarodne tatove.

— **Verska blaznost** Neka rodbina v vasi Kornilovka je postala žrtev verske blaznosti ter so na odredbo kijevskega guvernerja njene ude prepeljali v norišnico. Najprvo se je bolezen prijela žene in hčere, ki sti se v svoji blaznosti spravili na to, da požgeta posestvo in vse premoženje. Nekega dne je zaslišal kmetov sosed, ki mu je bil ob enem brat, grozen krik na sosednjem dvorišču. Ko je prihitel na mesto, je videl, kako se njegov brat, čisto nag, valja po snegu s svojim 17letnim sinom, katerega je skušal zadaviti na vsak način. Na drugem kraju pa sta v snegu ležala dva mlajša otroka brez znamenja življenja, a mati in hči sta ležali poleg njiju ter neprenehoma čitali molitve in se prekriževali. Do smrti prestrašen brat je na vprašanje, kaj naj pomeni vsa ta groza, dobil odgovor, da hoče izvršiti darovanje po vzvišenem vzgledu Izaka. V tem je kazal, da tudi lastnemu bratu ne misli prizanesti in ta je komaj ušel njegovi roki. Tekel je k sosedom po pomoč in končno se jim je vender posrečilo 17letnega sina rešiti gotove smrti, kajti oče je imel grozno moč. Eno dveletno dete je bilo grozno zdelano V svoji besnosti je kmet umoril tudi enega psa

Loterijske srečke

V Brnu dne 4. aprila t. l.: 54, 3, 9, 35, 90.
Na Dunaji dne 31. marcija t. l.: 16, 86, 84, 78, 71.
V Gradci dne 31. marcija t. l.: 87, 26, 32, 59, 60.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 6. aprila 1900. Pšenica K 8.50 h, rž K 7.— h, ječmen K 7.— h, oves K 5.80 h, ajda K 8.60 h, proso K 7.— h, turšica K 6.80 h, leča K 12 — h, grah K —.— h, fižol K 9.50 h. Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

5

Razpošiljava sukna samo zasebnikom.

En odrezek 3·10 *m* dolg zadostno za 1 moško obleko stane samo

gld.	2·80	iz dobre	pristne ovčje volne
»	3·10	» »	
»	4·80	» »	
»	7·50	» fine	
»	8·70	» »	
»	10·50	» finejše	
»	12·40	» angleške	
»	13·95	» grebenčeste	

En odrezek za črno salonsko obleko fl. 10·—

Blago za vrhnje sukne od 3 gld. 25 kr. meter in višje; loden v mičnih barvah 1 odrezek 6 gld. — 1 odrezek 9 gld. 95 kr. — peruvien in dosking, blago za državne in železniške uradnike in sodnijske talarje, najfinejše grebenčasto in ševejot blago, kakor blago za finančne in žandarmerijske uniforme itd., razpošilja po tovarniških cenah kot reelno in solidno dobro znana

sukno-tovarniška zaloga

Kiesel-Amhof v Brnu.

Vzorce pošlje zastonj in poštnine prosto. Pošiljatve po vzorcih Pozor! P. n. občinstvo se opozori, da se blago veliko ceneje dobi, ako se **naravnost** od nas naroči, kakor pa pri kupcih. Tvrdka **Kiesel-Amhof v Brnu** razpošilja vsako blago po **pravih tovarniških cenah** brez prebitka katerega rabata. (9)

Vizitnice in kuverte s firmo priporoča J. Blaznikova tiskarna v Ljubljani.

Kathreiner

je samo pravi v znanih

Kathreinerjevich zavojih!

Zatoraj nikoli v odprtih ali v drugih za prevaranje računajočih ponarejenih zavojih.

Kathreiner Kneippova sladna kava

je najukusnejša, kakor tudi edino zdrava in zraven tega najcenejša primes k bobovi kavi.

Kathreiner Kneippova sladna kava

bode z veseljem in z vedno raztočem učinkom v stotisoč družinah použita.

Kathreiner Kneippova sladna kava

je tam, kjer se zavoljo zdravja bobova kava prepove, najboljši nadomestek.

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.